

264. Hässlingby, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 129.

Något mer än 1 km. NV om Österhaninge kyrka ligger utmed norra sidan av vägen mellan Österhaninge och Västerhaninge kyrkor en skogbeväxt bergshöjd, Kikarberget. Vid norra sluttningen av berget, ungefär mitt nedanför dettas högsta topp, och nära södra sidan av det breda dike, som begränsar åkermarken mot bergssluttningen, står det ristade stenblocket med front mot norr. Det omtalas första gången i Brates reseberättelse 1900 och restes 1928 av I. Schnell. Möjligen har stenen vid odling släpats upp ur åkern till sin nuvarande plats.

Grovkornig gnejs. Höjd 2,28 m., bredd (över korsmitten) 1,45 m.

Ristningen består av ett kors med mittpunkt. I korsarmarna finnas några runor, och varje korsarm slutar med ett par punkter. Övre korsarmen: **rt**:. Båda runorna äro tydliga. Före **r** intet runtecken, endast naturliga fåror. Nedre korsarmen: **ii**:. Några bst kunna icke iakttagas på de båda **i**-runorna. Mellan dem är emellertid stenyttan något avflagad, och bistavar kunna därigenom ha gått förlorade. Vänstra korsarmen: **f**:, tydligt. Högra korsarmen: **ap**:, likaså tydligt.

Brate läser första runan i nedre korsarmen som en kvistruna **† b**, andra runan i övre korsarmen som en kvistruna **† n**. Han får därigenom ett **birn**, vilket tolkas som mansnamnet Björn. De båda andra korsarmarnas **f**, **ap** förmodas vara »dat. sg. af ordet 'fader' med förkortad skrifning, mindre sannolikt *faði* 'ristade', enär inskriften för övrigt icke visar någon ålderdomlighet».

265. Högsta, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 129, 130.

Litteratur: D 8vo 8. G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 39; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Upmark (ATA); Brate (ATA).

Runstenen står i en åker straxt S om gårdarna i Högsta, i den norra sluttningen av en dalgång, i vars botten — ett 50-tal m. S om runstenens plats — en liten bäck flyter fram. Marken är först under senare delen av 1800-talet uppodlad och utdikad; tidigare var här en stenig och sumpig äng. Dybeck kallar platsen »Högsta äng». Omkring runstenen har ett litet stycke lämnats orört. Den ristade ytan är vänd mot väster. — N om gården finnas flera låga gravhögar; sådana finnas även S om dalgången mitt emot runstenen.

Runstenens plats är utmärkt å Geologiska kartbladet »Årsta».

Gråsten. Höjd 1,40 m., bredd (nedtill) 0,73 m. Ristningen är djup och väl bibehållen.

Inskrift:

ka - i . raisti . stain : at : osur : sun : sin : auk : at : ulf

5 10 15 20 25 30 35

[Gasi] *ræisti stæin at Assur, sun sinn, ok at Ulf.*

»[Gåse] reste stenen efter Assur, sin son, och efter Ulf.»

Till läsningen: Efter 2 **a** är ytan vittrad; här har sannolikt funnits en runa, men vad den varit kan numera ej fastställas, då inga säkra spår äro bevarade. 26 **i** är icke stunget. I 35 **f** äro bst svagt synliga, men säkra. — Dybeck: 1—4 **kai**, 33—35 **ulk**. — Boije: 1—4 **kasi**, 3 **s** är »mycket grunt och svagt»; 33—35 **ulk**. — Brate: 1—4 **kasi**, 3 **s** är »svagt men fullt säkert»; 33—35 **ulf**.

1—4 **ka-i** (Boije och Brate **kasi**) kan vara mansnamnet *Gasi*, mindre vanligt men dock säkert styrkt både från Sverige och från Norge under medeltiden (Lundgren-Brate, Lind). Namnet förekommer troligen också i en uppländsk ristning: D II 100 Näle, Vallentuna sn. Se även Sö 7 (i Tillägg och rättelser).

Högsta-stenens ristning är sannolikt utförd av samme man, som ristat Sö 266, d. v. s. Asbjörn.

266. Sanda, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 131.

Litteratur: D 8vo 10. G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 39; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Upmark (ATA); Brate (ATA).

Runstenens ursprungliga plats var enligt Dybeck »i norra sluttningen mot en mindre dæld eller fördjupning uti Sanda Storgårdshage, förr en del af tillgränsande Alby hopmark (samfälld mark). Dälden är intet annat än en lemning efter en gammal väg, hvars bredd icke öfverstigit tre alnar och som följt den . . . stora sänknings från Vinock-viken af saltsjön till Vesterhaninge». Ehuru platsen knappast kan exakt fastställas, är det av dessa uppgifter tydligt, att stenen stått ett gott stycke N om Sanda gård, i sluttningen mot dalgången mellan Berga och Alby, och ej långt från Alby-stenen, Sö 259. — I slutet av 1870-talet blev den flyttad till sin nuvarande plats i trädgården vid Sanda, omkring 50 m. ÖSÖ om huvudbyggnaden.

Gråsten. Höjd 1,20 m., bredd (nedtill) 0,53 m. Ristningen är ej särskilt djup, men väl bevarad och fullt tydlig.

Inskrift:

+ **iaurun : lit : raisa : stain : at · ontuit : sun : sin : auk · at · onunt · ar + || osbiarn**

Iorunn let ræisa stæin at Andvett, sun sinn, ok at Anundar. Asbiorn.

»Jorun lät resa stenen efter Andvätt, sin son, och (efter) Anunds. Asbjörn.»

Till läsningen: Icke stungna äro 8, 26, 32 **i**. Efter 43 **t** finnes ett säkert sk, bestående av en rund prick. På högra sidan är ett stycke av inskriften, med runorna 26—33 **it : sun : sin**, något skadat genom vittring. I 22 **o** gå bst tvärs över hst, i 39 och 46 **o** finnas bst endast på hst:s v. sida. Runorna 46—52 **osbiarn** stå på foten av korset. På ytan mellan korsfoten och ytterslingan finnes intet ristat. — Dybeck och Boije läsa inskriften på samma sätt. — Brate: 7—9 **let**; »med små runor just ofvanför ormhufvudet **haug**, hvilka runor icke varsnats af Dybeck och Boije».

Kvinnonamnet *Iorun* (fno. isl. *Iórunn*, »mycket brukligt under hela medeltiden», Lind) är känt från ytterligare en sörmländsk inskrift (Sö 288), tre uppländska: L 150 Eskelunda, Bälunge sn, L 648 Fällebros och L 650 Hagby, Täby sn, och en västgötsk: L 1331 (T 63) Säby, Berga sn. Mansnamnet *Andvettr* förekommer i två andra sörmländska inskrifter: Sö 90 Lövhulta, Hammarby sn, och Sö 287 Hundhammar, Botkyrka sn (möjligen också i Sö 333 Ärja, Åkers sn), och är dessutom rikligt belagt i uppländska inskrifter: L 38 Varpsundet, Övergrans sn (**anuitr**), L 47 Ekala, Yttergrans sn (**anuitr**), L 45 Ekala, Yttergrans sn (ack. **antuit**) — dessa tre avse samme person —, L 32 Våppeby, Kalmar sn (ack. **antuit**), L 1550 Skokloster (**antuitr**), D I 32 Sjusta, Skokloster sn (ack. **antuit**), L 133 Bälunge (**antuitr**), L 235 Tensta (ack. **antuit**, gen. **antuits**), L 376 Sundby, Spånga sn (**antuitr**), L 638 Väsby, Värmdö sn (ack. **anuit**), D II 155 Skepptuna (**ontuitr**), L 746 Nopskäl, Fröslunda sn (ack. **antuit**), nyfunnen runsten vid Norränge, Håtuna sn (**antuitr**).

Jorun har låtit resa stenen över sin och Anunds son. 39—45 **onunt · ar** torde nämligen snarast böra tolkas som genitiv *Anundar*, trots det ristade skiljetecknet och **r** i stället för väntat **n**